

				بسمه تعالی		مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه	
				امتحانات پایان سال – خرداد ۱۳۹۱		معاونت آموزش	
				پاسخنامه مدارس شهرستان		اداره ارزشیابی و امتحانات	
پایه :		۳		موضوع :		بلاغت	
تاریخ :		۹۱/۰۳/۲۳		ساعت :		۸	
نام کتاب: جواهر البلاغه، از الباب التاسع فی الایجاز تا پایان کتاب							
لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (هر تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)							

سؤالات تستی:

۱. در کدام گزینه «ایجاز» نیکو شمرده شده است؟ د ۱۸۱
 ا. الصلح بین العشائر ☐
 ب. الوعظ ☐
 ج. المدح ☐
 د. شکوی الحال ☒
۲. در آیه شریفه «هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ ءَايَاتِهِ وَيُنَزِّلْ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا» (غافر/۱۳) چه علاقه‌ای از علائق مجاز مرسل وجود دارد؟ ب ۲۳۴
 ا. کلیت ☐
 ب. مسببیت ☒
 ج. لازمیت ☐
 د. سببیت ☐
۳. «اختتام المتکلم کلامه بما یناسب ابتدائه فی المعنی» تعریف کدام یک از محسنات معنویه است؟ ا ۳۲۳
 ا. تشابه الأطراف ☒
 ب. العکس ☐
 ج. الاسلوب الحکیم ☐
 د. المشاکلة ☐
۴. کدام گزینه، در مورد استعاره غلط است؟ د ۲۵۶-۲۵۷
 ا. الإستعارة أبلغ من الحقيقة ☐
 ب. المعنی یعار اولاً ثم یكون اللفظ دليلاً على الإستعارة ☐
 ج. الإستعارة باعتبار اللفظ نوعان: اصلية و تبعية ☐
 د. الإستعارة الاصلية تجری فی الإعلام الشخصية و الضمائر ☒

سؤالات تشریحی:

۱. چگونگی احتراس در آیه شریفه «و يُطْعَمُونَ الطعام على حَبِّهِ» (الإنسان/۸) را توضیح دهید. ۱۸۷
 احتراس در آخر آیه با کلمه «على حَبِّهِ» واقع شده است؛ یعنی «مع حبّ الطعام و اشتهاؤهم له یطعمونه» و این در رساندن کرم اهل بیت (علیهم‌السلام) أبلغ است.
۲. تفاوت بین تشبیه «قریب مبتذل» و تشبیه «بعید غریب» چیست؟ ۲۰۹
 تشبیه قریب مبتذل، تشبیه روشن است و ذهن به راحتی در آن از مُشَبَّه، به مُشَبِّه به منتقل می‌شود بدون آن که نیاز به شدت نظر باشد؛ ولی تشبیه بعید غریب آن است که در انتقال از مُشَبَّه به مُشَبِّه به، ذهن نیاز به فکر و دقت نظر دارد.
۳. ا. «تشبیه بلیغ» را در ضمن مثال تعریف کنید. ب. سبب نامگذاری آن به «بلیغ» چیست؟ ۲۱۵
 ا. تشبیه بلیغ مثل زیدُ أَسَدٌ که در آن وجه شبه (شجاعت) و ادات تشبیه حذف شده است.
 ب. سبب هذه التسمیه: أن ذکر الطرفين فقط یوهم اتحادهما و عدم تفاضلهما فیعلو المشبه إلى مستوى المشبه به و هذه هی المبالغة فی قوة التشبیه.

۴. اقسام استعاره به اعتبار «ما یَتَّصل بها من الملائمات و عدم اتصالها» را نام برده و هر یک را تعریف کنید. ۲۶۵-۲۶۶
 ا. المطلقة: استعاره‌ای که مقترن نیست به آنچه با مُشَبَّه و مُشَبِّه به ملائم است یا ذکر شود در آن ملائم با هر دو.
 ب. المرشحة: استعاره‌ای که مقترن به ملائم مستعار منه (=مُشَبِّه به) است.
 ج. المجردة: استعاره‌ای که مقترن به ملائم مستعار له (=مُشَبَّه) است.

توریه: ان يذكر المتكلم لفظاً مفرداً له معنيان احدهما قريب غير مقصود و الآخر بعيد مقصود و دلالة اللفظ عليه خفية فيتوهم السامع أنه يريد المعنى القريب و هو يريد المعنى البعيد.

استخدام: ذكر لفظ مشترك بين معنيين يراد به احدهما ثم يعاد عليه ضمير أو اشارة بمعناه الآخر او يعاد عليه ضميران يراد بثنائيهما غير ما يراد بأولهما.

* المقابلة - المشاكلة - المبالغة - الجمع - التقسيم - التفريق

۶. در هر کدام از آیات زیر، کدام یک از محسنات معنویة فوق به کار رفته است؟ نام ببرید. ۳۰۸-۳۰۹

أ. تعلم ما فى نفسى و لا اعلم ما فى نفسك (مائده/۱۱۶) ← المشاكلة ب. المال و البنون زينة الحياة الدنيا (كهف/۴۶) ← الجمع ج. و ما يستوى البحران هذا عذب فرات سائغ شرابه و هذا ملح أجاج (فاطر/۱۲) ← التفريق

۷. «نفى الشئ بايجابه» را در آیه شریفه «رجال لا تُلهيهم تجارة و لا بيع عن ذكر الله» (نور/۳۷) بیان کنید. ۳۱۶

فأن نفى الهاء التجارة منهم اثباتها لهم (و المراد نفى التجارة ايضاً).

۸. چه تفاوتی بین «کنایه» و «مجاز» وجود دارد؟ «زید طویل النجاد» کنایه است یا مجاز؟ توضیح دهید. ۲۷۹

در کنایه، اراده معنای اصلی هم در کنار معنای کنائی صحیح است ولی در مجاز، اراده معنای حقیقی در کنار معنای مجازی با مجاز منافات دارد. مثال مذکور، کنایه است از شجاعت زید زیرا به جای کلمه شجاع معنای کنائی آن اراده شده گرچه در واقع برای او نجاد (بند شمشیر) نباشد. اما مانعی هم ندارد که معنای حقیقی این جمله صادق بوده و بند شمشیر او بلند باشد واقعاً.

۹. «استعاره» را تعریف کرده، ارکان آن را بنویسید. ۲۴۴-۲۴۳

استعاره: استعمال لفظ در غیر ما وضع له به دلیل وجود علاقه مشابهت بین معنای منقول عنه و معنای مستعمل فيه همراه با قرینه صارفه از اراده معنای اصلی.

ارکان: مستعار منه - مستعار له - مستعار.